

OCW POST-PROGRAMMA

naslag bij de voorstelling crimp_01 in ocw, podium voor kleinschaligheden, rotterdam

bijdrage # 1. - *darling, let me clean your underwear* / performance installatie / samenwerkingsproject van mel chan en zelda molenaar

_de elementen van de performance/ installatie van mel chan en zelda molenaar zijn een verwarrend spel met rolpatronen, maatschappelijke conventies, (ongewenste) intimiteit en gêne waarbij het niet direct duidelijk is of het om een parodie of om ernst gaat. _mel chan is geboren en getogen in hong kong. _ze promoveerde aan de universiteit van hong kong met een *double major degree* in de filosofie en de vergelijkende literatuurwetenschap. _na een aantal jaren te hebben gewerkt voor een televisiestation en een uitgeverij vertrok ze naar nederland om beeldende kunst te studeren. _in 2010 studeerde ze af aan de rotterdamse willem de kooning academie. _mel chan vindt de *tractatus logico-philosophicus* van de filosoof wittgenstein het mooiste kunstwerk dat ooit gemaakt is. _zelf trekt zij alles voortdurend in twijfel en vindt ze het moeilijk om tot daden over te gaan. _haar plannen voor de toekomst zijn onder meer: 'niet meer denken, maar doen/acteren' en 'hoe een perfecte huisvrouw te zijn'. _vier jaar geleden begon zelda molenaar haar studie tot docent beeldende kunst en vormgeving aan de willem de kooning academie. _tijdens haar studie ontwikkelde zij een passie voor fotografie. _in 2009 en 2010 deed ze veel ervaring op in de doka, fotostudio en stages bij het nederlands fotomuseum en de skvr. _zelda molenaar werkt als freelance docente, kunstenaar en fotografe. _naast lesgeven is ze bezig met het ontwikkelen van educatieve projecten. _in 2010 heeft ze samen met esther jonkman en aline yntema weblessen ontwikkeld voor het nederlands fotomuseum. _in haar vrije tijd werkt zelda in haar doka, maakt zij muziek in de studio en werkt ze als model.

bijdrage # 2. - *gezelschap* | extract

van de gelijknamige novelle van samuel beckett, voorgelezen door toine horvers / tekstreductie en enscenering door arnold schalks

_er zijn weinig schrijvers die zo mager met de taal kunnen praten* als de ierse schrijver en dichter samuel beckett. _voor mij is zijn novelle *company* uit 1979 een praktijkvoorbeeld van het motto van de voorstellingsreeks: reductie is een meerwaarde. _het gegeven van *company* lijkt simpel: een stem vertelt iemand, die op zijn rug in het donker ligt, over een verleden. _en in een ander of in hetzelfde donker bevindt zich een ander, die alles verzint bij wijze van *gezelschap*. _met zijn karige, minutieuze taal schiep beckett een complexe wereld waarin vlagen berusting en vonkjes hoop onafgebroken door het donker knetteren. _het verhaalperspectief en het tijds kader vormen een slingerparcours. _de formuleringen van de personages maken het hortende proces van roepen en herroepen, in een hoofd dat maar niet wil bedaren, voelbaar. _toen ik het crimp-programma samenstelde was er geen twijfel mogelijk. _de nederlandse vertaling van *company: gezelschap*** moest in één of andere vorm deel uitmaken van de eerste voorstelling. _ik vatte het plan op om de tekst voor te laten lezen, maar kwam er achter, dat de integrale tekst een luisterduur van minimaal tachtig minuten zou vergen. _te veel voor een welwillend maar op hardhouten zittingen geplaatst gehoor. _wilde ik het plan doorzetten, dan was inkorten onvermijdelijk. _het behoud van de essentie van het verhaal, dat door de schrijver al terdege was gefileerd, was geen sinecure. _met bloedend hart zette ik me aan het werk. _van de 9.906 woorden bleven er 2.945 over. _de 59 alinea's werden teruggebracht tot 20. _de gekrompen voorleestijd, circa vijftwintig minuten, is nog steeds aanzienlijk, maar verder snijden zou het merg van de tekst hebben aangetast. _*company* wordt

beschouwd als beckett's persoonlijke vorm van autobiografie en zijn meest intieme boek. _ik neem aan dat beckett niet blij geweest zou zijn met mijn gesnoei in zijn levenswerk, hoe respectvol ook verricht. _ik hoop desondanks, dat de kracht van zijn meesterlijke geest doorklinkt door de kier die ik *gezelschap* heb gelaten en dat het beluisteren van de tekst het gehoor doet ontbranden in verlangen naar de integrale tekst. _voor de voordracht van de tekst nodigde ik de beeldend kunstenaar toine horvers uit. _hij heeft zijn sporen op het gebied van performance en gesproken woord verdiend. _zijn tastende, zoekende wijze van formuleren vormden voor mij een directe brug met het werk van beckett.

* _vrij naar jan arends' *lunchpauzegedichten* / 1975 / pag. 32. & ** *gezelschap* / 1985 / vertaald door martine vosmaer en karina van santen / uitgeverij de bezige bij / isbn: 90 234 0826 8

bijdrage # 3. - *vier keer een* | muziek & dans / samenwerkingsproject van nina hitz, merel roozen, cora schmeiser & anne wellmer

_weniger ist mehr! _geen afmattend vooroverleg, geen ingewikkeld repetitierooster, maar één avond verzameld boven dampende borden linzensoep om de spelregels te bepalen en de taken te verdelen. _vervolgens drie keer repeteren, veel ruimte voor impro en dan hup! _sinds 2007 treden de drie musici van dit gelegenheidsensemble onregelmatig op onder de naam *uiuiuikoo*. _voor crimp_01 werd de jonge danseres en choreografe merel roozen bereid gevonden het kwartet te completeren. _bij het ter perse gaan van dit post-programma was het repetitieproces nog in volle gang. _een definitief profiel van *vier keer een* is nog niet voorhanden. _het beknopte bijschrift vermeldt 'geen versterking & weinig ruimte. _over de rolverdeling en de instrumentatie zijn meer gegevens beschikbaar. _merel roozen - dans. _coko - klankschaal,

shruti box, stem. _niko - draaitafel, luchtballons, orgel, stem. _schoko - objecten, melodica, stem.

bijdrage # 4. - intiem zelfportret
| performance door toine horvers /
enscenering door arnold schalks

_nadat toine had besloten om mijn bewerking van *gezelschap* voor te lezen, stuurde hij me het volgende bericht: _tijdens het lezen van jouw verkorte versie kwam de gedachte op, dat ik misschien op die avond een nog nooit uitgevoerd werk van mezelf zou kunnen uitvoeren. _ik heb enkele jaren geleden een eigen masturbatie nauwkeurig mondeling beschreven, opgenomen en later uitgetypt. _dit naar aanleiding van de intieme lichamelijke in de tekst van *gezelschap*, en veel andere teksten van beckett. _in *mollone dies* komt twee keer een masturbatie-scene voor, als iets heel gewoons dat bij het bestaan hoort. _ik kan die tekst uit het hoofd leren en zittend of staand voor een publiek uitspreken. _de verwantschap van de beginwoorden van toine's *intiem zelfportret*: "ik lig op mijn rug (achterover)" met de aanhef van beckett's *gezelschap* "een stem komt tot iemand op zijn rug in het donker", is frappant. Van daaruit gaat ieder zijns weegs: toine richting leven, beckett richting dood.

_over het hoofd / interview met
toine horvers door arnold schalks

_beschouwingen over kunstenaars beginnen vaak met "in zijn/haar werk onderzoekt". _teksten over de rotterdamse beeldend kunstenaar toine horvers (loon op zand, 1947) zijn daarop geen uitzondering. _maar toine vindt zichzelf geen onderzoeker. _hij máákt dingen en zorgt ervoor dat ze kunnen plaatsvinden. _toine horvers is gefascineerd door tijd en ruimte, door beweging en energie. _zijn werken zijn pogingen om naar het leven te kijken en die blik te vast te leggen. _taal in geschreven, gesproken of gedrukte vorm is het materiaal waarmee hij werkt. _verwondering speelt een hoofdrol. _toine studeerde in 1970 af aan de academie voor beeldende vorming in tilburg. _na zijn studietijd maakte hij wekelijks de dansvloer schoon van een balletstudio. _in ruil daarvoor mocht hij die ruimte een aantal uren voor zichzelf gebruiken. _"op

een dag ben ik voor die spiegelwand gaan staan en begon ik te bewegen. _ik ontdekte, dat beweging ruimte en tijd is; dat het uitstrekken van een arm een tijdsduur heeft en een ruimte beschrijft." _dat ogenschijnlijk simpele inzicht vormde het uitgangspunt voor een reeks performances met licht en geluid en vaak grote groepen deelnemers. _maar na verloop van tijd wilde toine toch weer terug naar het lichaam. _via zijn vrouw kreeg hij toegang tot de bibliotheek van het erasmus mc en daar mocht hij bladeren in boeken over anatomie. _met name de anatomie van het hoofd en de hersenen boeide hem. _in een sectionele atlas worden plakjes van het in kaart te brengen lichaamsdeel in opeenvolgende lagen paginavullend afgebeeld en de onderdelen door middel van lijntjes met latijnse benamingen in de witruimte verbonden. _mentale architectuur die, door de gelaagdheid, ook met tijd verbonden is. _"ik gebruikte die anatomische afbeeldingen als onderlegger voor potloodtekeningen, waarin ik alle benamingen op de juiste anatomische plek, in lagen over elkaar heen schreef. _daardoor ontstond een organische vorm met een wolkachtige contour: enerzijds diffuus, maar tegelijkertijd exact omdat die vorm was gebaseerd op reële, wetenschappelijke informatie. _wie de vorm wilde 'binnengaan' kon, ondanks de gelaagdheid, woorden herkennen en zien dat het geen willekeurig schrift was, maar dat het stond voor de tijd-ruimtelijkheid van bijvoorbeeld de hersenen. _wie buiten wilde blijven kon gewoon afstand houden en kijken naar een tekening van een zwart-wit-grijze vlek op een vel wit papier. _die tekeningen hebben iets esthetisch. _dat maakt ze lekker om naar te kijken. _maar die esthetiek vormt tevens een toplaag van zachtheid, die het lastig maakt om tot de kern door te dringen. _ik probeer daar telkens meer vanaf te komen." _naast het tekenen houdt toine zich bezig met de uitvoerende praktijk van de performance. _daarbij spreekt hij persoonlijke registraties van de werkelijkheid uit. _vertoningen noemde hij ze ooit. _"ik wil dat mijn teksten de wereld inkomen door middel van mijn stem, live uitgesproken. _ze moeten performatief blijven en

bestaan meestal alleen in gesproken vorm. _de beschrijvingen zijn even vluchtig als de werkelijkheid die ze oproepen. _ze moeten zo puur mogelijk als plastisch geluid in de ruimte en tenslotte in de hoofden van de luisteraars tot stand komen." _in eerste instantie lijken toine's tekstwerken afstandelijk en onpersoonlijk, maar hij ziet dat zelf anders: "bij mijn registraties probeer ik weliswaar zo veel mogelijk afstand van mezelf te nemen, zo objectief mogelijk te kijken en te luisteren, maar ik ben onvermijdelijk selectief. _ik kan onmogelijk zeggen hoe een ander kijkt. _ik heb alleen toegang tot mijn eigen subjectieve werkelijkheid. _het persoonlijke zit hem vooral in wat ik over het hoofd zie." _zijn opvattingen over de uitvoeringspraktijk leiden tot een spagaat: enerzijds moet hij zichzelf wegcijferen om volledig dienstbaar te kunnen zijn aan de tekst en anderzijds plaatst hij zichzelf op de voorgrond om die tekst uit te spreken. _"ik ben geen acteur. _voor mij gaat het om het zo zuiver mogelijk, zonder bijbedoeling neerzetten van de tekst. _maar het publiek kan natuurlijk ook gewoon kijken naar hoe ik daar sta. _als ik zelf bijvoorbeeld bij een concert ben, vind ik het soms fantastisch om naar de handen van de musici te kijken. _bij mijn performances vind ik dat het publiek, net als bij mijn tekeningen, de vrijheid moet hebben om binnen te gaan of buiten te blijven." _toine twijfelt eraan of hij wel een performer in de gangbare zin van het woord is. _performance wordt over het algemeen geassocieerd met improvisatie, heftigheid en symboliek. _"in mijn tekstwerken zitten veel herhalingen, waardoor er een voor mij mooie saaiheid ontstaat. _daarnaast leer ik teksten uit mijn hoofd. _dat brengt een prettige afstandelijkheid met zich mee maar beperkt de ruimte voor improvisatie. _desondanks blijft er in de uitvoering op locatie altijd voldoende spannends en onvoorzien over." _hij heeft het gevoel dat hij meer verwant is met een uitvoerend musicus. _hij heeft, net als de musicus, een aantal stukken op zijn gestaag groeiende repertoire. _maar hij wil, anders dan die musicus, de dingen niet te vaak herhalen, ervoor waken dat de uitvoering mechanisch wordt. _voor crimp_01 voert toine

zijn performance *intiem zelfportret* uit. _daarin beschrijft hij met grote precisie hoe hij op een bepaalde dag masturbeerde. *intiem zelfportret* is de plastische registratie van een handeling met een begin en een eind. _door die rechtlijnigheid is het een buitenbeentje in zijn oeuvre, waaraan veelal complexe constructies in ruimte en tijd ten grondslag liggen. _ook de blikrichting verschilt: kijkt toine in zijn meeste werken naar buiten, in *intiem zelfportret* is zijn blik naar binnen gericht: "masturbatie is voor mij een heel essentiële energie die met het leven te maken heeft. _het is bovendien een ritueel, en dat ritualistische vormt een belangrijk aspect in al mijn uitvoerend werk. _wat ik aan masturbatie ook fascinerend vind is, dat ik niet weet hoe anderen het doen. _misschien vinden zij het wel belachelijk dat ik mezelf streel, dat weet ik niet. _sommigen zullen het ranzig vinden. _iedereen moet dat persoonlijk maar uitmaken. _ik wil me als kunstenaar niet teveel verplaatsen in de ander. _ik wil mijn werk gewoon uitvoeren en pas in tweede instantie kijken naar wat het doet. _op masturbatie rust een taboe, dat maakt het meeluisteren confronterend én spannend. _er komt een moment waarop je voelt dat ik alles precies ga vertellen. _omdat het zo dicht op de huid is, wordt het nóg dwingender. _dat kan ongemakkelijk zijn. _maar de luisteraar die onvoorbereid met de tekst wordt geconfronteerd, zal zich langzamerhand door het verhaal laten meevoeren, gewoon door de afstand waarmee ik het verloop zo objectief en realistisch mogelijk heb geregistreerd. _daardoor wordt het ook mooi, juist omdat het niet meer is dan de tekst." _toen toine in 2009 zijn geschreven boeken tentoonstelde in de bibliotheek van het van abbe museum reageerde een collega op zijn werk met het commentaar: 'het zijn charmante boeken.' _"het klonk bijna denigrerend en het speelt nog steeds door mijn hoofd. _ik vind het bij het maken van kunst belangrijk, dat je telkens opnieuw met de billen bloot gaat, dat je onveilige paden kiest. _alles komt iedere keer weer op losse schroeven te staan en daar ben ik wel blij mee."

ocw profiel. _ocw is een ongesubsidieerd rotterdams podium voor kleinschaligheden dat op initiatief van de beeldend kunstenaar arnold schalks is ontstaan. _'kleinschaligheid' en 'gastvrijheid' zijn de parolen van ocw. _doelstelling van ocw is het scheppen van voorwaarden voor het ontstaan van dwarsverbanden door gecombineerde presentaties van beeldende kunst, dans, muziek, literatuur, theater en cinéma, waarbij de elementen onderwijs, cultuur en wetenschap op prikkelende wijze met elkaar verweven worden. _het experiment krijgt daarbij ruim baan. _de toegang voor de ocw avonden is gratis. _bezoekers beslissen individueel wat de avond waard is geweest en bepalen achteraf de hoogte van hun financiële bijdrage. _de recette wordt na een bescheiden aftrekpost voor elektra evenredig verdeeld onder de deelnemende kunstenaars. _wees daarom gul met uw bijdrage.

_samenstelling, productie, techniek, redactie & vormgeving crimpp: arnold schalks.

_met dank aan herman lamers, henk spronk, hans timmerman

_ocw/podium voor kleinschaligheden, osseweistraat 35, lokaal 11, 3023 db rotterdam

_web www.podiumocw.nl

_contact arnosch@wxs.nl

_de volgende voorstellingen in de crimpp-reeks vinden plaats op vrijdag 19, zaterdag 20 en zondag 21 november 2010. _op het programma staan een muziektheaterproject van de componiste elizabet van der kooij en de beeldend kunstenaars diederik klomberg en nico parlevliet, een 'college' van de acteur jan van der berg en een lichtinstallatie van de duitse beeldend kunstenaar constantin jaxy.

_reserveringen via arnosch@wxs.nl